

quia succedunt in cathedra Petro, patet non alio ipsos jure primatum hunc tenere, quam eo quo Petrus illum accepit ac tenuit. Ergo ex vi institutionis Christi, et ex Petri in urbe romana episcopatu, romanorum pontificum in Petri primatum successio unice est repetenda. Hoc præterea omnia, quæ vix attingimus, sive patrum testimonia, sive ecclesiastica historia gesta demonstrant; quorum plura eam anteverunt etatem, qua pax Ecclesiæ a Constantino reddita est: quo quidem solo satis si refutantur qui primatum hunc romanorum pontificum ab humana origine accessere præsumunt. Quapropter non minus vere quam eleganter scripsit s. Leo M. « Sicuti permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit... Manet ergo dispositio veritatis, et b. Petrus in accepta fortitudine petra perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit » (1). Perseverat videlicet Petrus et vivit in successoribus suis in quibus et per quos gregem universum pascit ac regit (2). Quapropter florentini patres « Definiunt, inquit, sanctam apostolicam sedem, et rom. pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum pontificem romanum successorem esse b. Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, et omnium christianorum patrem et doctorem existere, et ipsi in b. Petro pascendi, regendi et gubernandi universalem Ecclesiam a D. N. J. C. plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum conciliorum, et in sacris canonibus continetur » (3).

Patet igitur quod initio proposuimus, rom. pontifices Petri in episcopatu romano successores, illius primatum divino jure obtinuisse, minime vero ex humana sive ecclesiastica, sive politica dispositione.

DIFFICULTATES. I. *Obj.* 1. Ecclesiæ romanæ præeminentia tota accepta referenda est adjunctis externis quæ in eam unice concurrerant, quibus suapte natura auctoritas qua vel ab initio ecclesia ista potita est, intelligitur. Hæc autem sunt a) numerus ejus cleri et populi (4); b) ejus divitiæ et charitas (5); c) ejus origo apostolica

(1) Serm. III. *De Natali ipsius*, etc. Ed. Baller. cap. 2. et 3.

(2) Merito proinde de Marca in diss. cit. *De discrimine cleric. et laic.* cap. 3. n. 2. affirmat ea verba: *Tibi dabo claves*, etc. ad unum Petrum directa esse, « Ut scirent omnes, pontificis potestatem semper cum Petri ecclesiæ capitulis communiōne et unitate retinendam; ad quod ipse præcipue cum potestate ligandi contumaces huic unitati cogere posset. »

(3) In *Decreto seu definitione*. Apud Hard. *Acta concil.* t. IX. col. 986.

(4) De quo Cornelius in epist. ad Fabium Antiochenum apud Euseb. in hist. Eccles., vigente Decii persecutione: sic Cyprianus scribens ad Cornelium episc. rom. loquitur de *florantissimo illic clero* secum presidente, et de *sanctissima et amplissima plebe* (epist. LV). Irenæus disserit de ecclesiæ romanæ, tanquam de ecclesiæ *maxima*.

(5) Opulentia romanæ sedis talis erat, ut fuerit speciali ratione suggillata ab Ammiano Marcellino veluti causa violenti schismatis, cum Damasus et Ursinus contenderent pro illa sede (lib. XXVII. sub finem cap. 5). Veruntamen divitiæ iste profundebantur in opera charitatis. Dionysius Corinth. episcopus scribens ad Ecclesiam rom. tempore Soteri circa medium sec. 2. « Hæc, inquit, vobis consuetudo est jam inde ab ipso religionis exordio, ut fratres omnes universo beneficiorum genere afficiatis, » etc. (apud Euseb. lib. IV. c. 25). Eiusdem charitatis meminit Dionysius Alex. sec. insequente in epist. ad Stephanum; ubi refert uni-

utpote a Petro et Paulo fundata (1), quo factum est ut a patribus *Sedes Petri* nuncuparetur; d) puritas ejus fidei, in qua, ut loquitur Irenæus, *semper conservata est ea quæ est ab apostolis traditio* (2); e) dignitas temporalis romanæ urbis prout 2. declarat conc. Chalcedonense, can. XXVIII. his verbis concepto: « Etenim antiquæ Romæ throno, quod urbs illa imperaret, jure patres privilegia tribuerunt, et eadem consideratione moti centum quinquaginta Dei amantissimi episcopi, sanctissimo novæ Romæ throno æqualia privilegia tribuerunt; » et Cyprianus: « Quoniam, inquit, pro magnitudine sua debet Carthaginem Romæ præcedere » (3). Episcopus romanus sec. III. fruebatur jurisdictione super magna Italiæ parte: eam ipsi confirmavit synodus Nicæna can. VI. qui ita se habet: « Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Libyam et Pentapolim; ita ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem; quia et urbis Romæ episcopo parilis mos est. Similiter autem et apud Antiochiam, ceterasque provincias suis privilegia serventur ecclesiis » (Apud Hard. tom. I. col. 526) seu ut legitur in versione Rufini: « Et ut apud Alexandriam, et in urbe Romæ vetusta consuetudo servetur, ut vel ille Ægypti, vel hic suburbicariarum ecclesiarum sollicitudine gerat, » (Ibid. col. 555). 3. Concilium Sardicense ei contulit peculiaris privilegia sec. IV. (Canon. III. IV, VII. Ibid. col. 659-642); 4. Imperatores vero Gratianus, Valentinianus et Justinianus aliique agnoverunt rom. pontificis primatum ac varias ei contulerunt prærogativas et privilegia. A vero porro abinderet qui præeminentiam ecclesiæ romanæ a solis imperatorum decretis aut conciliorum canonibus inferret, quamvis valde aucta ex ejusmodi causis fuerit. Fundabatur illa siquidem in possessione attributorum, quæ collective ad nullam aliam ecclesiam spectabant. Exinde pronum est agnoscere quare episcopi romani vocarentur a patribus *successores s. Petri*; ipsi enim erant episcopi particularis ecclesiæ cui s. Petrus fundandæ adlaboraverat, cuique præsederat, erantque adeo veluti episcopi ecclesiæ principalis, *eminentiores* inter successores apostolorum, ad eum præcise modum quo Petrus præeminentiam habuerat inter apostolos ipsos (4). Ergo.

versæ Syriæ et Arabiæ necessaria a rom. Ecclesia suppeditata fuisse (ibid. lib. VII. cap. 5). Nil porro mirum esse debet si divitiæ bene adeo expensæ conciliaerint sedi rom. universalem venerationem.

(1) Ita Irenæus, qui loquitur de eadem ecclesia veluti de ecclesiæ *maxima, et antiquissima et omnibus cognita, a gloriosissimis duobus apostolis Petro et Paulo Romæ fundata et constituta* (lib. III. cap. 5); Synodus antiochena agnovit quod in scriptis omnes libenter honorarent ecclesiam rom. utpote quæ vel ab initio schola fuerit apostolorum, ac religionis metropolis. Peculiaris vero modo honorata est, eo quod ei præsederat Petrus primus apostolorum, ac propterea a pluribus patribus *Petri sedes* nuncupata est.

(2) Loc. cit. Sane rom. ecclesia sollicita semper fuit de conservanda vera fide ab remotissimis usque temporibus, damnans et pellicus gnosticos, artemonistas, etc.: et ferente arianorum insania, ipsa fuit fidei catholicæ propugnaculum.

(3) Epist. XI. IX. Theodoretus, epist. ad Leonem loquitur de urbe Roma tanquam de *omnium maxima et clarissima, quæ et ubi terrarum præsidet, et incolarum numero rediudat* (apud Baller. opp. s. Leon. tom. I. ep. LII).

(4) Hæc tenet Palmer. op. cit. par. 7. cap. 5. vol. 2. pag. 497. seqq., qui, ut patet, communem inuogandi pri-

Resp. ad 1. N. Hæc enim adjuncta, non sunt nisi aut causa aut effectus. Causa sunt quatenus determinaverunt apostolorum principem ut Romæ potius fingeret sedem suam quam in alia civitate. Divinæ enim providentiæ consilio factum est, ut urbs illa que centrum erat gentium omnium et paganæ superstitionis, centrum fieret veræ religionis; et judicæ gentis a Deo rejectæ in pœnam patrati deicidii metropoli, Hierosolymæ, subrogaretur metropolis gentium, Roma, in novæ religionis, seu potius novi fœderis ad quod gentes divina gratia vocatæ sunt, principium et caput (1). Semel vero religionis christianæ metropoli constituta in romana urbe, consequens plane erat ut vitam ibi suam religio peculiari ratione exerceat, suamque vim ac energiam. Inde enim profluxerunt tum cleri tum populi christiani numerus; divitiæ et charitas; sedis apostolicæ origo; Petri sedis nuncupatio; fidei puritas, et si quæ alia sunt quæ sedis romanæ præeminentiam commendat.

His præterea adjiciendum est, ex præmissis, in eo totius questionis cardinem versari, utrum primatus in perpetuum a Christo institutus ad constabendam servandamque Ecclesiæ unitatem in fide et communiōne, ac Petro collatus, in romana ecclesia, an vero in alia firmatus sit et constitutus ut ad seculorum finem una cum Ecclesia ipsa perseveraret. Porro et Petri sedes romana, et totius christiani orbis consensus qualibet ætate evidenter solum rom. pontificem uti episcopatum, ita et primatum Petri successorem evincunt. Nam sola romana sedes jus istud et dictis et factis semper sibi vindicavit; nulla alia ecclesia jus istud sibi competere unquam contendit; imo ecclesiæ omnes orientales et occidentales, patresque omnes unanimi consensu et proclamaverunt et vindicaverunt prærogativam hanc uni ecclesiæ romanæ: restat

matum rom. pontificis viam deseruit videns parum profecisse eos qui vel ex decretis conciliorum vel ex imperatorum legibus, vel qualibet alia peculiari causa seorsum sumpta illum impugnabant. Nova proinde arte usus est ut erigeret catholicis arma quibus causam rom. ecclesiæ defendebat. Cumulat in eam ecclesiam prærogativas, amplificat patrum sententias, ut sic meliori successu finem sibi propositum obtineat; at uti patebit, frustra hanc ipse artem in sui præsidium adsevit.

(1) Juverit, que hic asseruimus confirmare auctoritate scriptoris adversarii nostris haud suspecti, toties nempe citati judeo-increduli Salvador, qui in op. *Jésus-Christ et sa doctrine*, lib. III. ch. 2. tom. II. pag. 311. seq. in rem nostram hæc habet: « Cette qualification très exacte de christianisme de la gentilité imposait dès l'origine une tendance invincible à ses propagateurs. Elle leur inspirait d'obtenir un jour pour leur établissement central et sacré, et d'appeler du nom de vraie Jérusalem la ville même où la puissance des gentils avait le plus brillé, la capitale du monde païen, du monde étendu que le Dieu des Juifs, si l'on veut accomplir l'image commencée précédemment; devait livrer à l'une des deux grandes divisions de son peuple le choisi, afin de rendre mieux sensible à tous les yeux que la force de la parole ou de l'intelligence dont il était roi ne le cédait en rien au fil le plus acéré de l'épée. Dans cet état de choses, ce n'est donc ni au concours fortuit des circonstances (ut contendit Palmer), ni à une usurpation, ainsi qu'une foule de sectes chrétiennes dissidentes et presque tous les écrivains philosophes l'ont pensé, qu'il faut attribuer la suprématie acquise par Rome et par son pontife dans le monde chrétien. Cette suprématie découloit des principes communs aux fondateurs d'Israël, ou du peuple nouveau; elle était une des nécessités les plus manifestes de leur mission, et elle devait servir à la fois de couronne et de fin à leur conquête. »

igitur ut eam et nos in hac romana sede agnoscamus. Ab hoc questionis statu manifeste divertunt adversarii, et elabi adnituntur.

Ad 2. Transmissa utriusque canonis Nicæni scilicet, et Chalcedonensis auctoritate, *Neg. conseq.* Ac primo quidem transmisimus utriusque objecti canonis auctoritatem; notum quippe eruditis est controversiam agitari circa germanam canonis Nicæni lectionem (ut ab antiquiori hoc incipiamus), utrum scilicet cum Paschasino s. Sedis legato apud concilium Chalcedonense legi debeat, prout ipse eum recitavit Act. XVI. ejusdem synodi, nempe: « *Quod Ecclesia romana semper habuit primatum.* Teneat autem et Ægyptus, ut episcopus Alexandriæ omnium habeat potestatem, quoniam et romano episcopo hæc est consuetudo, » etc. (Apud Harduin. tom. II. col. 638), an vero prout habet versio Dionysiana (*Quæ est superius recitata*). Iidem notum est questionem agitari utrum priora verba a Paschasino recitata ex titulo irreperint in textum, an secus, ut plures contendunt (1). Exploratum æque est divisos esse ab invicem eruditos circa intelligentiam *ecclesiarum suburbicariarum* de quibus in compendiarum Rufini paraphrasi adducti canonis fit mentio (2); num scilicet veniant ecclesiæ omnes patriarchatus romani, an provinciæ tantum *præfecto Urbi subjecta*, uti cum Jac. Gothofredo propugnavit Salmasius, quos tamen acriter confutavit Sirmondus (3). Compertum præterea est can. XXVIII. synodi Chalcedonensis, legatis romanis absentibus exaratum, rejectum fuisse a s. Leone M. atque ab insequentibus rom. pontificibus, adeo ut non solum vim ullam nunquam habuerit, sed insuper græci ipsi in suis canonum collectionibus illum penitus præter-

(1) Certum est in nonnullis Mss. canonem hunc fuisse inscriptum: *De primatu Ecclesiæ romanæ*, uti apud Dionysium, in Mss. bibliothecæ Colbertianæ, in cod. Claudii Hardy senatoris parisiensis, et in cod. Fossati, in cod. collegii jesuitarum Paris., in cod. Pithecano aliisque. Exinde factum esse nonnulli rentur, ut Paschasius canonem una cum titulo recitaverit illis verbis: *Ecclesia romana semper habuit primatum.* Cabassutius in *Notitia concil.* pluribus persuadere nititur, initium hoc de primatu ecclesiæ romanæ suppleendum esse. Quesnellus auctoritate fretus cod. Oxoniensis contendit legendum esse: *Ecclesia romana semper habeat primatum*; at Ballerini, tom. III. opp. s. Leonis in *cod. canon. ecclesiasticorum*, tit. 10. pag. 52. not. (52), ejusmodi lectionem criticam haud esse invicte ostendunt.

(2) De qua Rufini paraphrasi cf. Baron. ad an. 325. n. 153. Valesium dissert. *De sexto canone conc. Nicæni*, cap. 7. Bianchi, *Della potestà e della polizia della chiesa*, tom. IV. lib. II. cap. 1. § 16. n. 9. necnon Nat. Alex. diss. 20 in sec. 4. cum addotat. Mansi adversus Basnagium.

(3) Tanto eruditionis apparatu tam Gothofredus, quam Salmasius causam suam propugnant, ut res coniecta videretur, et card. du Perron ipse non crederet quæpiam reperiri posse, qui tantæ argumentorum machinæ impetum retunderet. Ast surrexit doctus Sirmondus, qui pro sedis apostolicæ prærogativa feliciter adeo dimicavit, ut tribus libellis quos inscripsit *Propempticum cl. Salmasio de regionibus suburbicariis*, adversarios suos penitus profligaverit. Dupinio teste eruditi pene omnes, inter quos vel ipse Blondellus, Sirmondus victorie palmam tribuerunt. Demonstravit igitur Sirmondus vicarium urbis esse distinguendum a præfecto urbis; suburbicarias regiones eas dici, quæ vicario parebant; ecclesiasticas dignitates non ad civilem normam duntaxat institutas fuisse, nec propterea rom. pontificis potestatem ad suburbicarias ecclesias coarctandam esse. Cf. Roskovany, op. cit. § 56. not. (115). Præstat porro tres libri Sirmondi tom. IV. opp. edit. Paris. 1696.

mittant (1). Notum denique est in dubium revocari canonis III. concilii Constantinopolitani adducti a patribus chalcedonensibus, authenticam (2). Quæ cum ita se habeant, jam patet infirmitas fundamenti cui Palmer ceterique romani primatus innituntur osores.

Negavimus quoque consequentiam quam ex illis canonibus deducere vellent adversarii; ambo enim illi canones de solo agunt jure patriarchali, quod canon Nicænus adstruxit episcopo Alexandrino adversus molimina schismatici Meletii, qui illud invaserat (3); et quoad ejus exercitium illud exegit ad exemplum patriarchatus romani, qui subditas sibi ecclesias mira prorsus ratione moderabatur, quin ullo modo in privilegia alterius ecclesie ejusque invaderet (4). De jure pariter patriarchatus sermo est tum in canone III. Constantinopolitano, tum in can. XXVIII. Chalcedonensi, quod patres illi volebant cum detrimento ecclesiarum Alexandrinæ et Antiochenæ extendere ad episcopum Constantinopolitanum (5). Cum igitur de ecclesie romane primatu nullo modo agatur in allatis canonibus, de quo nulla mota est controversia, et in confesso penes omnes erat illum esse divini juris (6), perperam sive græci et novatores, sive jansenistæ ac febroniani ab œcumenicis synodis illum repetunt; ac perperam post ipsos Palmer, saltem inde amplificatam aut confirmatam pontificiam auctoritatem deducit, cum ne specie quidem tenus istam attingant.

Ad 3. D. Id est conc. Sardicense asseruit ac vindicavit rom. Pontifici privilegia quæ ipsi divinitus competebant vi primatus sui, quæque ei denegabantur ab ariana seu eusebiana factione, C. vere contulit peculiaria privilegia quæ ipsi jure divino non competerebant N. Nempe cum ariani seu eusebiani non modo Nicænam fidem, sed ecclesiasticam disciplinam modis omnibus evertere conarentur, jus recipiendarum ap-

(1) Cf. Nat. Alex. diss. 4. in sec. 1. prop. 2. in responsis ad object. 7.

(2) Cf. quæ de hoc can. fuse ac erudite scribit Christ. Lupus in scholio quod ipsi apposuit, opp. edit. cit. tom. II. p. 109. seqq.: cf. etiam Katerkamp in op. *Kirchengeschichte* etc. seu *Hist. ecclesiastica*. Munster, 1826. tom. III. p. 236. seqq.

Can. 5. concilii Constantinopolitani I. quem laudant patres Chalcedonenses his verbis conceptus est: « Constantinopolitane civitatis episcopus habere oportet primatus honorem post rom. episcopum, propterea quod sit nova Roma. » Lucentius legatus rom. Sedis apud concilium Chalcedonense protestatus est quod canon ille *in synodis non habetur*. Atque hinc factum est, ut Baronius suppositum eum traduxerit; Natalis vero Alexand. diss. 58. in sec. 4. art. 2. ejus authenticam tuetur. Illud certum est nunquam eum neque a Damaso, neque a subsequentibus rom. pontificibus fuisse probatum. Innocentius III. in conc. Lateran. IV. eum denuum admisit, postquam scilicet a Latinis Constantinopolis occupata fuit, et in concilio Florentino ab Eugenio IV. fuit confirmatus. Cf. Lupum in schol. ad hunc can. tom. I. p. 555. seqq.

(3) Ita Lupus, op. cit. in can. 6. Nicæni, Nat. Alex. diss. cit. 20. in sec. 4. prop. 1. Petrus de Marca *De concordia*, lib. III. cap. 7. Katerkamp, *Kirchengeschichte*, seu *Hist. Eccl.* loc. cit.

(4) Cf. Sirmondum, op. cit. lib. II. cap. 1. et Lupum loc. cit.

(5) Cf. eund. Sirmondum in *Censura dissert. 5. de ecclesiis suburbicariis*, cap. 1. Nat. Alexandr. diss. 4. in sec. 1. prop. 2. Gerdil, *Confutazione di due libelli contro il breve Super soliditate*, p. 5. ed. cit. tom. XII. pag. 555. seqq.

(6) Cf. cit. AA. præsertim vero Christ. Lupum in can. 6. conc. Nicæni, I. e. Nat. Alex. diss. 20. in sec. 4. prop. 2. Gerdil. loc. cit.

plationum ex universo christiano orbe quo antea potiebantur romani pontifices, iis denegare ausi sunt, eo quod Julius in suam recepisset communionem, suisque sedibus restituisset Athanasium, Marcellum, Aselepam, Paulum, Lucium aliosque plures antistites qui in odium catholice fidei suis in synodis, Tyria præsertim et Antiochena, depositi fuerant suisque sedibus pulsati. Patres proinde Sardicenses ut his conatibus occurrerent, plures condidere canones quibus integram Ecclesiam disciplinam aut confirmarent aut restituerent. Atque in his ad rem de qua agimus spectant can. III. IV. et VII, quibus non solum jus appellationum ad apostolicam sedem confirmarunt, verum etiam in modo, ut vocant, procedendi nonnulla statuerunt quæ magis conferrent ad honorem Sedis apostolicæ evhendum, cum eam deprimerent ariani satagerent. Jus porro ipsum recipiendi appellaciones quod ex primatu dimanat quodque longe ante concilium Sardicense pontifices exercuerant, patres illi conferre profecto non potuerunt, quinimo ubique supponunt (1).

Ad 4. D. Laudati imperatores agnoverunt in rom. pontifice primatum jure divino ratione successione in cathedra Petri, C. qualem adversarii fingunt N. Nam constanter imperatores isti eatenus in rom. pontifice primatum agnoverunt, quatenus b. Petri apostolorum principis ex divina institutione successor est. Satis hic sit verba adducere ex *Novella III. Valentini*, quæ hæc sunt: « Cum Sedis apostolicæ primatum, sancti Petri meritum, qui princeps est episcopalis coronæ, et Romanæ dignitas civitatis, sacre etiam synodi (Nicæne) firmari auctoritas » (2). Ex quibus intelligimus juxta imperatores Petrum primatum honoris sui Romam intulisse, non autem a Roma accepisse, atque ex hoc inconcusso principio imperatores romanam Sedem privilegiis, extrinsecis nempe, cumulasse, ut christianos imperatores delect (Cf. *Sirmond. loc. cit.*).

Ad reliqua vero, quæ subtexuit adversarius, quod spectat, ex dictis sponte sua corrumpere ea liquet, quin diutius illis insistamus. Constat enim neque imperatorum decretis, neque conciliorum canonibus præminentiam rom. Sedis in se auctam esse, quæ unice in acceptis referenda est primatui Petri (3); neque

(1) Cf. doctam ac eruditam dissertat. P. Stefanucci Soc. Jesu *De appellacionibus ad rom. pontificem*, Romæ, 1768. part. 5. cap. 1. seqq. Necon Ballerinos: *Observationes in primam partem diss. 5. Quenellii ubi de jure appellacionum episcopali ad apostolicam sedem fuit dissertatur*. Opp. s. Leonis tom. III. pag. 902. seqq. Joan. Politi *Jurisprud. eccles. univ.* Venet. 1768. tom. III. lib. III. quæst. 2. pag. 9. seqq. Marchetti: *L'autorità suprema del rom. pontifice ossia Dissert. polemico-canonica sopra il conc. di Sardica*. Romæ, 1789. par. 2. et 5.

(2) Apud Sirmondum, opp. tom. IV. in *Censura dissert. secundæ de ecclesiis suburbicariis*, cap. 2. col. 27.

(3) Apposite card. Gerdil observat, scriptoribus existimantibus, ab imperatoribus concessam esse rom. Antistiti primatus prerogativam, opus esse ut fiteantur tribus prioribus Ecclesie seculis sub ethnicis imperatoribus Ecclesiam extitisse absque primatu, aut aliquid proferre debeant Neronis diploma, quo post martyrium s. Petri primatus dignitas s. Lino ejusque successoribus fuerit tributa. Ulterius, si Cæsares originem primatum dedissent primatus dignitati, quomodo super universas ecclesias

attributorum possessionem quidpiam romanæ ecclesie contulisse, cum juxta exposita hæc attributa non fuerint nisi vel causa vel effectus primatus quem secum in Urbem intulit Petrus, ejus reipsa romani pontifices et successores et hæredes existunt. Quo quidem sensu tantum episcopi romani a patribus *successores Petri* vocantur, et ideo *eminentiores* sunt inter ceteros episcopos, quia Petrus cui pontifices romani hæreditario jure succedunt, vera præminentia jurisdictionis et auctoritatis super reliquos apostolos vi primatus illi a Christo collati, potius est. Interim magni facimus libenterque amplectimur concessiones adversarii, tum scilicet Petrum Romam venisse, rom. pontifices Petri in Sede romana successores esse, patres vocasse eosdem pontifices successores Petri; tum imperatores primatum rom. pontificis agnovisse, singulari præminentia inter ecclesias omnes romanam Sedem vel a suis primordiis obtinuisse; tum denique neque imperatorum decretis neque conciliorum canonibus ejusmodi præminentiam constitutam esse, quæ omnia hætenus protestantes, et græci schismatici nobis impudenter denegabant. Utinam qui hæc ingenue agnoscit ac fatetur, veritatem totam agnoscere ac profiteri non erubesceret!

II. Obj. 1. *Moralis certitudinis* gradu ostendi potest traditionem catholicam minime agnoscere rom. pontificem, aliquo peculiari sensu diverso a ceteris episcopis, uti successorem Petri *jure divino*. Patrum enim testimonia a romanis polemice collecta ad hoc evincendum generatim *silent* hæc de re. Hæc quippe testimonia in quinque classes distribui possunt. 1a Est eorum qui unice adstruunt præminentiam ecclesie romanæ; ejusmodi sunt Irenæus qui affirmat ad ecclesiam romanam convenire necesse esse omnes qui sunt undique fideles, *propter potentiorum ejus principitatem*; Augustinus qui scribit *primatum cathedræ apostolicæ semper viguisse in ecclesia romana*; Vincentius Lirin. Pontificem Stephanum ceteros episcopos *loci auctoritate superasse dicit*; Prosper vocat Romam *caput mundi et pastoralis honoris*; synodus Aquileiensis appellat *caput universi mundi romani*; 2a Eorum est, qui adstruunt præminentiam s. Petri ac rom. Pontificis Petri successoris, quin eam ad ullam referant institutionem divinam. Ita Ignatius qui epistolam suam ad ecclesiam dirigit *quæ præsidet in loco romanæ regionis*; Cyprianus qui eam vocat *cathedram Petri et ecclesiam principalem unde*

rom. imperio minime subiectas extendi poterat primatus iste? Cf. op. cit. *confutazione*, etc. pag. 540. Quoniam vero nonnulli qui se catholicos adhuc vocant non erubescunt ejusmodi commenta ab hæreticis inventa obtrudere, satis erit ad istorum retundendum errorem condemnatio art. 9. Joan. Huss facta in concilio Constantiensi: « Papalis dignitas a Cæsare inolevit, et Papæ profectio a Cæsaris potentia emanavit. » Quare merito Barruelius in op. cit. *Sui papa ed i suoi diritti*, tom. I. p. 2. cap. 1. pag. 438. hoc epiphonemate hanc discussionem concludit: « Si fieri potuisset, ut homines everterent fundamentum a Christo positum, ne unum quidem suæ sedis hæredem Romæ Petrus habuisset: adeo verum est Romam christianam debere nihil Romæ paganæ, suæque sedis primatum, non Cæsarium throno, sed soli Petro acceptum referre! »

unitas exorta est; synodus Sardicensis quæ loquitur de Sede romana veluti de *capite*, ac *sede Petri*, 3a Eorum est, qui se ad auctoritatem rom. pontificis uti spectabilem in Ecclesia referunt: ita Tertullianus, Cyprianus qui exhortatur eos qui Romam se conferunt ut agnoscant in Cornelio *radicem* Ecclesie catholice, ad significandum nempe Cornelium esse episcopum legitimum Ecclesie catholice in urbe Roma, ubi tunc temporis aderat episcopus schismaticus; Basilius affirmat se ad episcopum romanum scripsisse ut casum expenderet ac suum decretum interponeret; Theodoretus scribit ad Renatum, ecclesiam romanam *habere directionem ceterarum ecclesiarum*; Hieronymus vero ad Pontificem Damasum: « *Ego Beatitudini tuæ, id est cathedræ Petri, communionem consocior; super hanc petram edificatam Ecclesiam scio*; Concilium Chalced. scripsit ad Leonem, ipsum esse *cui vineæ custodia a Salvatore commissa est* (id est qui divina sua providentia permixtus est locum adeo excelsum in Ecclesia occupare), et ipse *sicut membris caput præesset* (nempe quod fuerit eorum dux in hæresi damnanda); 4a Classis conficitur ex testimoniis spuris, ejusmodi est canon quidam Nicænus qui hoc initium dicebatur habere: *Ecclesia romana semper habuit primatum*; qui interpolatus in synodo Chalcedonensi detectus est; Athanasius scripsit ad Papam Felicem quod Christus *Apostolicos præsules in summitatis arce constituit, omniumque ecclesiarum curam habere præcepit*; Cyrillus Alex.: *Debemus nos, ut qui membra sumus, capiti nostro rom. pontifici et apostolicæ sedi adherere*. Hæc quæ meliora testimonia essent, atque *perpetua* a romanensibus adducta, malo ipsorum fato *genuina* non sunt. 5a Denique classis nonnulla episcoporum et presbyterorum romanorum effata complectitur, qui veniabili desiderio peculiarem suam sedem extollendi, ea veluti præseferentia privatas suas opiniones protulerunt; ita in conc. Ephesino Philippus legatus rom. Sedis, in Chalcedonensi legatus Paschasius, s. Leo, etc. Talia sunt præcipua testimonia a Tournelyo, Baillyo, Hookio, Colletto, De la Luzerne, Milner, Bouvier collecta. Jamvero conferunt illa quidem ad ostendam *præminentiam* ecclesie romanæ, ejusque dignitatem, ac potestatis *superioritatem*, quam quidem nos omnes plenissime atque citra dubium admittimus eam a remotissima ætate possedissemus; ast in hæc nulla vertitur quæstio. Controversiæ cardo consistit in eo, *an primatus romanus sit reipsa de jure divino*, quique provenerit a Petro ex *divina institutione*? Porro traditio catholica de hoc *alte silet*; nequit igitur id ostendi ex traditione; non posse autem ex Scripturis demonstrari uti *fidei articulum* ipsi romanenses ultro fatentur, non obstantibus temerariis nonnullorum assertionibus. Ergo (1).

Resp. ad 1. D. Juxta methodum quam in ea expendenda sectantur adversarii romani primatus, *Tr.* juxta methodum qua reipsa expendi debet N. Quæ

(1) Ita rursum Palmer. op. et loc. cit.

distinctio ut intelligatur, revocari et huc debet principium quod in solutione prioris difficultatis satis evolimus, scilicet non esse dispendendam unanimitatem patrum doctrinam de institutione primatus a Christo facta ad Ecclesiam suam unitatem constituendam perpetuoque servandam, deque ejusdem primatus collatione peculiari Petri personae, ab iis quae de rom. Sede, seu de rom. pontificibus iidem tradunt. Hoc autem principio juxta unanimitatem patrum doctrinam, prout praestitimus, semel posito, ad adstruendum ex eadem patrum doctrina primatum romanum de jure divino, unum tantum superest inquirendum, utrum nempe patres agoverint in rom. pontifice successorem b. Petri: jam vero hoc abunde constat tum ex adversarii quem refellimus confessione, tum ex quatuor ipsis testimoniis classibus in quas patrum doctrinam idem redegit adversarius: nam de classe apocryphorum distincte loquimur.

Etenim si primatus divinitus institutus, et peculiariter individuo collatus spectat ad essentialem christianae Ecclesiae constitutionem, unice remanet inquirendum in quonam individuo post Petrum hunc primatum agoverint patres: porro nullum dubium est eosdem patres in nullo alio individuo praeterquam in Petri successore, rom. pontifice, ejusmodi primatum agnovisse. Quod si ita primatus a Christo institutus est, ut sit in Ecclesia perpetuus, jam sponte, imo necessario sequitur, quod quicumque eum possidet, possideat *jure divino*; possidet autem ex doctrina patrum et ex confessione adversarii rom. pontifex; ergo rom. pontifex ex eorumdem patrum doctrina *jure divino* eum possidet. Tantum igitur abest ut traditio catholica *alte sileat* de primatu rom. pontificis *jure divino*, ut *alte illum proclamaverit*.

Hoc porro aperte declarant vehementiores illae, ut ita loquar, phrases quibus patres utuntur in illis ipsis testimoniis classibus quas expendit adversarius, ut his nunc insistamus. Etenim in 1a classe ita Irenaeus docet Ecclesiam romanam habere *potentiorum principalem*, ut *neesse sit ad eam omnem convenire ecclesiam, id est omnes qui sunt undique fideles*. Quorsum vero haec necessitas nisi ob *primatum ejus*, seu, ut ipse loquitur, propter *potentiorum principalem* (1)? Sic etiam s. Augustinus dum scribit prima-

(1) Cf. Massuetum, diss. 5. praevia ad op. Irenaei, art. 4, n. 32. ubi in hunc textum observat. 1. romanam Ecclesiam jam Irenaei seculo omnium maximam existimatum esse, longe minus fidelium numero, de quo tunc temporis cum ea contendere potuissent aliae quaedam ecclesiae, quam auctoritatis amplitudine; 2. omnium antiquissimam: quod si ad fundationis tempus referatur, falsissimum erit; dudum enim antea Hierosolymitanam, Antiochenam, et alias laudaverant apostoli. Ad dignitatem igitur necessario referendum est, ut ideo omnium antiquissima romana dicatur Ecclesia, quae omnium princeps est et praecipua; 3. omnibus cognitam asserit Irenaeus, utpote quam ceteris sublimiorem ac excellentiorem, aliae omnes ut caput et primum suspicerent ac venerarentur; 4. a gloriosissimis duobus apostolis Petro et Paulo fundatam et constitutam dicit: quo ruit absurdum illud recentiorum quorundam haereticorum commentum, qui, tota reclamante antiquitate, negare ausi sunt Petrum Romam usque venisse; 5. ad hanc Ecclesiam *neesse esse omnem ecclesiam* seu omnes omnino fideles per totum orbem dispersos convenire: non quod illic proficisci tenerentur, si, qui erant undique fideles; id vel

tum *cathedrae apostolicae* in Ecclesia romana *semper* viguisse; aut *ceteros auctoritate superasse episcopos*, ut loquitur Vincentius Lirinensis; et ita porro quoad ceteras singillatim locutiones patrum, quin in illis reproducendis longiores sinus. Ex quibus constat satis non fuisse patribus vocare rom. pontifices *successores Petri*, successores in *cathedra* Petri; verum ei praeterea tribuerunt quae non nisi uni Ecclesiae primati competere queunt. Haec enim testimonia tantam vim habent, ut adversarius coactus fuerit suis illam glossis extenuare, prout praestitit in testimonio Cypriani; nam hoc ipso quod Cyprianus Romani navigantes admonet in solo legitimo Petri successore Cornelio agnoscendam esse ac tenendam *Ecclesiae catholicae radicem et matricem*, patet ex ejus mente hanc esse Petri successorum prerogativam. Idem dic de altera glossa verbis patrum Chalcedonensium appositae, quae luculentissima sunt; ipsi enim a Salvatore agnoscunt *vineam* seu ecclesiae totius custodiam rom. pontifici uni Petri successori commissam, cui profitentur se tanquam membra capiti conjungi, seu quod idem est, sibi eum *sicut membris caput praesse* (1). Quod vero spectat ad romanorum pontificum eorumque legatorum, seu presbyterorum romanorum

cogitare absurdissimum fuisset; sed quod, ut fateri coactus est ipse Salmasius, *neesse esset convenire et concordare in rebus fidei cum Ecclesia romana*. Idque ob *potentiorum* (seu *potentiorum*) *principalem*, quo significare voluit, ideo omnes ecclesias cum romana consentire teneri, utpote quae principatus ac primatus jure omnibus dominatur, omnibus praesit, omnesque sibi subditas habeat; 6. denique, in ea Ecclesia *semper ab his, qui sunt undique, conservari esse eam, quae est ab apostolis tradita*. Cum enim hujus sententiae atque doctrinae adherere tentantur omnes, qui sunt undique fideles, longe tutius ac facilius conservari in ea potuit apostolica traditio, tot episcopis, presbyteris et clericis, totque fidelium myriadibus credita, inisque pectoribus recondita, quam in aliis ecclesiis divinis spectatis, quarum jurisdictionis haec non tam longe lateque patebant. Ita quidem Massuetus: nos vero quoad *potentiorum* observationem dicemus, ob infallibilitatis prerogativam qua rom. Sedes, seu rom. pontifex gaudet.

Mirum est quomodo se torquent Ecclesiae rom. osores ut vim hujus textus Irenaei declinent; alii enim illud *neesse est*, etc. exponunt de *concursu physico* fidelium ad urbem Romam imperii metropolim ad sua procuranda negotia, ut Richerius *Def. lib. de eccles. et polit. potest.* tom. 1. lib. III. c. 5. n. 15; Grabius, qui censet juxta Irenaeum omnes qui sunt undique fideles debuissent Romam convenire, ut causam christianorum agerent apud imperatores; alii autem *potentiorum principalem* ex Irenaeo repetendam esse a splendore politico urbis, ut Pehen *Historisch-statistische Abhandlung*, etc. seu *Dissertatio historico-statistica de institutione episcopatum*. Vien. 1790. p. 27. Plank, *Geschichte der christlich-kirchlichen*, etc. Nempe: *historia constitutionis societatis christiana Ecclesia*, tom. 1. p. 117. Pinel, *Veber den primat des römischen Papstes*, seu *De rom. pontificis primatu*, pag. 221.

Alii textum ipsum temerare aggressi sunt, ut Ben. Stattler, qui in *Demonstr. cathol.* sect. 2, cap. 5. loco: *ad hanc ecclesiam, legit in hac ecclesia*. Cf. Roskovany op. cit. pag. 29. seqq.

(1) Singularis plane est agendi ratio quam tenet Palmer, qui cum praevideret assertioni suae de *alto silentio* traditionis opponi a catholicis potuisse auctoritatem patrum Chalcedonensium, qui aperte profitentur Leonem Petri in cathedra successorem sibi praesse *ut caput membris*, idque ex Christi dispositione qui ei totius *vineae*, nempe Ecclesiae custodiam demandaverat; pse eos praeventit futuri glossematibus extenuando vim hujus testimonii adeo solennis. Idem die de textu s. Hieronymi: *Super hanc petram*, etc. O artem vere praecaram! Verum haec ipsi ars necessaria est ad collabentem anglicanismum adversus dissidentes et catholicos quacumque demum ratione fulciendum.

effata quibus Sedi apostolicae primatum jure divino adscribitur, ridiculum sane est quod adversarius asserit, id eos ex veniabili desiderio extollendi romanam Sedem praestitisse. Nam si jura sibi indebita usurpassent, an ceteri non reclamassent episcopi in concilio praesertim congregati, maxime vero graeci? Ast nemo profecto unquam reclamavit. Certe acatholici qui usurpationis accusant rom. pontifices, ad sidera usque vocem extollunt; evidens igitur est eos ab antiquitatis et traditionis doctrina uti in aliis sic et in hoc fidei articulo descivisse.

Ex hisce patet nos haud indigere testimoniis spuris, quae in quarta classe ab adversario recensentur, quaeque ipsi *meliora* seu *validiora* appellare lubet. Sine his enim res catholica plane conficitur. Attamen circa haec observamus, 1. quod si excipias textum Athanasio adscriptum, reliqua cum expresse non meminerint *juris divini*, potuissent commode ab ipso in aliqua ex classibus suis collocari, cum eadem ratio vigeat, nec proinde possent dici praereliquis ad causam catholicam tuendam *meliora*. Observamus 2. falsum omnino esse in conc. Chalcedonensi detectam esse *interpolationem* canonis Niceni; sed solum juxta exemplar regiae urbis omissum esse exordium illud, quod, ut paulo ante animadvertimus, longe probabilius non erat nisi titulus canonis, et cum titulo recitatus est a Paschasino in concilio Chalcedonensi (1). Restat igitur ex recensitis solus textus s. Athanasio perperam adscriptus. Hunc si quidem adversarius velit, sibi habeat: ultro enim eum ipsi concedimus; alium substituitur vero textum, qui genuinus certe est, et eandem exprimit sententiam iisdemque pene verbis; Sergii scilicet Cypriensis episcopi, qui scribens ad Theodorum Papam sic orditur: « Firmamentum a Deo fixum et immobile, atque tituli formam lucidissimam fidei, *vestram Apostolicam sedem constituit, o sacer vertex, Christus Deus noster* » (2). Ergo non est quod de malo fato suo romanenses ob spuria illa testimonia tantopere dolere debeant.

Et haec quidem in adversarii hypothesis quod apostolica traditio, ut ipse scribit, *alte sileat*, id est *expresse* non loquatur de successione rom. pontificum *jure divino*. Nam si his verbis contentam hanc non invaluisse formulam, verissimum quidem est, quod nemo ex antiquis expresse illam pronuntiaverit cum recens sit; quod si rem per formulam illam significatam intelligat, nempe *divina dispositione, divina auctoritate, Christo ita volente*, successorem Petri frui primatu quem Christus ipse Petro contulit, id certe omnino falsum (3). Hoc enim affirmant, qui vocant

(1) Ut enim animadvertit Christ. Lupus in Schol. o ad can. 6. Nicenum, ideo in concilio Chalcedonensi omnia fuerunt verba illa, quia codex Constantinopolitanus caruit illo exordio, ut caruerunt codices ecclesiae Alex. et Antiochense, codices descripti ad Africanos episcopos cum rom. ecclesia de appellationibus contententes. Nulla igitur in illo concilio detecta frans est, vel interpolatio.

(2) Apud Harduin. *Acta Conc.* tom. III. col. 750.

(3) Hic scopulus est ad quem constanter novatores naven suam alidant; permisceutes enim doctrinam et formulam qua doctrina aliqua exprimitur, ex eo quod formula

rom. pontificem *firmamentum a Deo fixum*, ut Sergius habet; qui vocant rom. pontificem *Rectorem domus Dei*, ut Ambrosiaster (1); qui dicunt ibi esse *Ecclesiam ubi est Petrus*, nempe rom. pontifex, uti Ambrosius (2); qui testantur *Christi esse*, qui adheret rom. pontifici uti Hieronymus; qui adstruunt Sedem romanam *Petram illam esse super quam Christus edificavit Ecclesiam suam*, uti rursus Hieronymus et Augustinus (3); qui docent *rom. pontifici in persona Petri a Christo pascendum fuisse traditum universum gregem suum*, ut iterum Augustinus (*in lib. contra epistol. fundam. cap. 4*); qui profitentur *auctoritatem Sedis apostolicae a D. N. J. C. datam esse*, ut Stephanus Larissaeus (4), vel *a Deo* ut monachi graeci sec. VI. ineunte (5); qui asserunt Sedem apostolicam *a Domino J. C. per beatum Petrum Apostolum tantum meruisse principatum*, uti Rothadus Suessionensis episcopus (6); qui professi sunt *se secundum divina praecipia, et patrum statuta Sedi apostolicae servire*, uti episcopi Dardaniae (*ibid. tom. IV. pag. 1165*), ut alia ejusmodi pene innumera silentio preamamus; omnis etiam apertis hac de re Innocentii I. (*Epist. XXIX. et xxx. apud Constant.*), Leonis I. (*loco sup. laud.*), Gelasii (7), Coelestini (8), Martini I, aliorumque testimoniis utpote adversario nostro adeo suspectis, quibus curam sibi universae Ecclesiae in Petro commissam a Christo profitentur, nemine prorsus recla-

nonnisi serius inducta fuerit, concludunt doctrinam pariter novitiam esse, et hac ratione impingunt et corruunt. Ita olim sabelliani, ariani, nestoriani, etc. et aetate hac nostra haeretici quicumque protestantes.

(1) Comment. in 1. ad Timoth. III. 14. ubi enarrans verba Apostoli: *haec tibi scribo... ut scias*, etc. haec habet: « Idecirco ne forte tardem, scribo tibi, ut scias quomodo Ecclesiam ordines, quae est domus Dei... cujus hodie rector est Damasus. » Hic auctor fuit Ambrosio Iero coevis. Opp. s. Ambros. edit. Maur. tom. II. in append. col. 296.

(2) Enarrat. in Ps. XL. n. 50. qui propterea exinde inferrebat lib. I. *De penitent.* cap. 7. num. 55. « Non habent Petri haereditatem, qui Petri sedem non habent, quam iuxta divisionem discernant. »

(3) Hieronym. epist. XV. ad Damasum, n. 2. ed. Vallars. Augustinus in *Psalmo* contra partem Donati.

(4) Apud Luc. Holstenium, *Rom. collect.* Romae, 1662. tom. I. pag. 15. et pag. 25. et 27.

(5) In libello Mariani et aliorum archimandritarum ad Agapetum Papam et relato in conc. Constantinopolitano sub Menna apud Labb. tom. V. pag. 50. ita concludunt: « Quam defendentes, beatissimi, suscipite nostram supplicationem; et potestatem vobis a Deo datam in istos noventes, purgate Dei Ecclesiam, et a lupis liberate, etc. »

(6) Hic cum inquam in se expertus esset sententiam, his verbis appellat ad Sedem apostolicam: « Ad illam summam auctoritatem appello, cui nulla potest contradicere, quae a Domino Jesu Christo per beatum Petrum apostolum tantum meruit principatum. » *Ibid.* tom. VIII. p. 787.

(7) In decreto in conc. Romano I. cujus praefata haec verba sunt: « Sancta romana catholica et apostolica Ecclesia, nullis synodis constitutis ceteris ecclesiis praelata est, sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit. » In collect. concil. edit. Venetae Coleti, tom. V. pag. 586.

(8) Epist. IV. ad episc. provinciae Viennens. et Narbon. apud Constant. col. 1066. ubi scribit rom. pontif. *in spectatis a deo constitutos*. Qui plura eujus patrum haec de re testimonia, poterit consulere *Breve Pii VI. Super soliditate*, quod datum est adversus Eybel, necnon ejusdem Brevis apologiam quam tenuit doctissimus Card. Gerdilius, opp. tom. XII. item de Simeonibus in ep. *de rom. pontificis iudiciali potestate*. Romae, 1717. necnon Barruel, op. cit. tom. I. p. 2. Zaccaria in Anti-Petronio, tom. II. diss. Roskovany de primatu rom. pont. p. 1, § 12-17.

mante, imo adsentientibus expresse concilii Chalcedonensis patribus universis in testimonio ipso ab adversario prolato (1). Quo igitur recidit machina illa ab adversario nobis objecta? Ita nempe firma sunt catholica dogmata ut nunquam ne latum quidem unguem dimoveri aut conenti possint. Tantum abest ut *moralis certitudine* constare possit traditionem catholicam non agnovisse rom. pontifices uti Petri successores *jure divino!*

Ad 2. D. Conferunt ad ostendam Ecclesie romanæ præminentiam et superioritatem *jure divino*, C. *jure ecclesiastico* tantum N. Si enim ejusmodi præminentia Ecclesie romanæ obtigit ex eo quod rom. pontifices *jure divino* in Petri primatum succedunt, uti ex hactenus dictis luculentissime patet, jam eodem *jure* hac præminentia et superioritate in universam Ecclesiam gaudet Ecclesia romana, seu potius rom. pontifex. Lubenti animo hic etiam gratulamur adversario de eo quod proficitur se plenissime admittere; verum opus est, si velit veritatem integram agnoscere, ut ulterius progrediatur, atque admittat juxta apostolicam traditionem ejusmodi præminentiam plane de *jure divino*. Siquidem ex dictis que ipse falso fundamento superstruxit in conclusione, concidant necesse est (2).

III. Obj. 1. A *jure divino* repeti nequit quod ex mero hominis arbitrio dependet; talis porro est successio rom. pontificum in Petri primatum: etenim quod Petrus Romam potius in sedem elegerit quam urbem aliam qualemcumque, factum est mere humano, a libera scilicet Petri voluntate ita sese determinante dependens; 2. jamvero *jus* divinum a facto humano prorsus independens est. 3. Quemadmodum igitur in arbitrio Petri fuit Romæ potius quam alibi cathedram suam collocare, ita et in arbitrio Ecclesie est Petri cathedram alio transferre, e. g. Mediolanum, Petropolim, Berolinum, etc. Si præsertim id rerum adjuncta atque Ecclesie ipsius utilitas exposcerent; perperam ergo rom. pontifices *jus* divinum obtulerunt in successione in Petri primatum (3).

(1) Cf. Christ. Lupum in Schol. ad can. 28. conc. Chalcedon. opp. ed. cit. tom. II. pag. 110. ubi eandem exceptionem quam hic urget Palmer jamdiu adversus Mare. Anton. de Dominis protulerat.

(2) Hic obiter observo Palmerium technas movere adversus successionem rom. pontificum in Petri primatum *jure divino*, eo quod hæc formula non invenitur expressa in patrum testimoniis, licet ut vidimus, rem ipsam quæ formula illa significatur ipsi apertissime tradant. Cum vero agit de infallibili Ecclesie auctoritate, quam ipse pariter non vult admittere, licet expresse et aperte certatim patres illam inculcent, alia ratione tunc ipsorum testimonia eludit. Ita proinde sese gessisset, si apertis verbis eandem formulam patres adhibuissent.

(3) Ita Febronius ejusque sectatores passim; atque exinde ejusmodi quæstio, utrum Ecclesie auctoritate a Sede romana in aliam primatum possit transferri, celebris effecta est, de qua jam ab an. 1782. scripsit auctor *Epistolæ in causa: an summus pontifex a romana Ecclesia avelli et alio transferri possit?* atque an. 1787. Vicini thesibus hæc publicæ disputationi proposita fuit: *Episcopatum romano non ita annexum esse dicimus primatum, ut ecclesia illam in aliam quamcumque cathedram transferre non possit.* Dixi exinde celebrem factam esse hæc quæstionem; siquidem notum est nonnullos scholasticos et theologos existimasse absolute fieri posse, ut primatum, seu summum pontificatus auctoritate Ecclesie aut rom. pontificis a Sede

R. ad 1. D. A *jure divino* repeti nequit quod a mero hominis arbitrio pendet in ipsa re instituenda, C. in ponenda conditione ut res quæ *jure divino* instituta est suum sortiat effectum N. Quod ut exemplo familiari illustretur, ex divina institutione fit, ut panis per consecrationem convertatur in Christi corpus, a sacerdotis tamen arbitrio pendet in hunc potius quam illum panem verba consecrationis proferre. Ast si semel panem aliquem consecraverit, in nullius jam potestate est consecrationem a pane illo auferre, ac vere diceretur *jure divino*, seu ex divina institutione panem illum factum esse corpus Christi, quamvis a facto mere humano sive mero alicujus sacerdotis arbitrio factum sit, ut panis ille in corpus Christi per consecrationem fuerit mutatus (1). Hoc autem ut casui nostro applicemus, ex divina institutione, sive *jure divino* institutus est in Ecclesia primatus in persona Petri cui divinitus collatus est ejusque legitimis successoribus perpetuo duraturus: in Petri arbitrio erat sibi eligere in sedem episcopatus ac propterea primatus sui sive Romam, sive Mediolanum (2): posito autem quod in sedem fixam sui episcopatus atque primatus Romam aut Mediolanum delegerit, rexitque usque ad obitum suum, jam in nullius est potestate a successoribus in hanc sedem Petri episcopatum et primatum dispescere atque divellere. Jam enim divinum, verificata conditione per factum quamvis liberum Petri, ab hac sede inseparabile est. Hinc quicumque legitime succedunt in Petri sedem, *jure*

romana in aliam posset transferri, ejusmodi sunt Scotus in 4. sent. dist. 24. Card. Cusanus de concordant. cathol. lib. II. cap. 54. (qui tamen postea in epist. ad Bohemos eam sententiam retractavit); Cordubensis, lib. IV. q. 1. Banaez in II. Quest. 1. art. 10. Dom. Soto in IV. sent. tom. II. dist. 24. q. 2. art. 5. ed. Venet. 1755. pag. 40. Paludanus, Armaganus, Mendoza apud Suarez, de triplici virtute Theol. Tract. De fide disp. 10. sect. 5. n. 9. Thom. Waldensis apud Cordubensem in Doctr. Fidei, lib. II. art. 2. cap. 41. Ballerius in Vindictis auctoritatis pontificie, cap. 8. §. 2. negat quidem Ecclesiam, prout separatim a summo pontifice consideratur, posse alio transferre primatum; at dubium se exhibet, num id fieri possit a rom. pontifice, neque facile decidendum esse affirmat. Ne unus tamen ex recensitis auctoribus catholicis concludit, uti Febronius et ante ipsum Lutherus Amesius apud Dupinium de ant. eccles. disciplina, diss. 4. §. 5. pag. 554. intulerunt, ex eo nempe quod pontificum rom. successio in facto humano fundetur, atque in Scripturis non narretur, haud divinum sed humanum esse *jus*, quo pontifices romani in Petri primatum succedunt.

(1) Cf. Gerbil. in commentariis a Justino Febronio in suam retractationem editam animadversiones. Opp. cit. ed. tom. XIII. post. IX. pag. 241. qui inter cetera præclara observat: «Unum illud, quod contra facere videtur, nexum primatus cum rom. Sede ex Petri facto pendere, nullius omnino momenti est. Multa quippe sunt, quæ ut sint et existant, factum humanum prærequirunt; statim autem atque facto humano prodierunt, *jure* plane *jure* sancuntur; quod deinde plurimis exemplis declarat, ac demum concludit: «Non est ergo confundendum factum cum *jure*, quod, posito facto, divina institutione exoritur: factum quidem interponitur, idque humanum; sed eo posito, prævia Christi institutione *jus* ipsum divinum exerit sese, et explicat.»

(2) Cf. Bellarm. de summo pontif. lib. IV. cap. 4. n. 15. Bellarmino, quod mireris, assentitur Dupinium, diss. 4. de ant. discipl. eamque adstruit adversus Amesium; quoad auctores catholicos, si excipias paucos illos, quos modo recensuimus, communis doctrina est, non amplius separari posse primatum a rom. Sede neque ab Ecclesia neque a rom. pontifice. Horum elenchum exhibet Zaccaria in anti-Febronio diss. 2. pag. 17. seqq. Cf. etiam Boigeni, de episcopato, cap. 5. art. 4.

jure succedunt in ejus primatum. Idem die de electione personali cujusvis pontificis quæ fit a cardinalibus. Electio quippe alicujus peculiaris individui in pontificem est factum mere humanum; ast vero hoc posito, electus a Christo immediate totam suam obtinet auctoritatem (1).

Ad 2. D. Id est *jus* divinum summi pontificatus seu primatus in se spectati independens est a facto humano, C. est independens a facto humano ad verificandam successionem personalem N. Responsio patet ex dictis (2).

Ad 3. N. Quamvis enim in arbitrio Petri fuerit hanc potius quam illam urbem in sedem deligere, attamen electione facta ac morte post electionem superveniente in eadem sede, jam in potestate pontificis aut alterius haud est Ecclesie sedem ac titulum alio transferre. De *jure* siquidem *jure* est, uti diximus, in Petri successores summum Ecclesie primatum a Christo institutum transire. Quare in nullis alios quam in legitimos Petri successores ex divina institutione primatum dimanare potest. Aliud porro est de residentia disserere, aliud vero de sede ac se-

(1) Cf. Zaccaria, anti-Febronio tom. II. cit. diss. 2. cap. 1. §. 4. Bened. XIV. De synodo diocæ. lib. II. cap. 1. §. 1. De-Marca Diss. 1. De singulari primatu Petri n. 20. Marc. Ant. Cappellum Disp. 2. de successione episcopi rom. in pontificatu Colon. Agrip. 1621. cap. 1. Cf. etiam Suarez in Defens. Fidei adv. anglicanæ sectæ errores, lib. III. cap. 12. seqq. usque ad cap. 20.

(2) Haud pauci nec ignobiles scriptores censent non absque Christi voluntate Petrum Romæ sedem suam collocasse, de qua quamvis ex Scripturis non constet, attamen D. Carol. du Plessis d'Argentré doctor Sorbonicus id ita certum ratumque habet, ut de eo dubitari non sinat, cf. ejus Elem. Theologica cap. 9. §. 2. ed. Paris. 1702. p. 265. seqq. Sane credibile est haud absque Christi dispositione, aut saltem Sp. sancti impulsu Petrum illud egisse ex quo determinandus in perpetuum erat Ecclesie primatus in peculiari Sede. Nec desunt in antiquitate luxus assertionis fundamenta. S. Leo serm. 1. de ss. Apost. Petro et Paulo cap. 5. ed. cit. «Beatus Petrus, inquit, princeps apostolici ordinis ad arcem romani destinatus imperii, ut lux veritatis que in omnium gentium revelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.» S. Gelasius ep. XIV. «Duodecim, scribit, certe fuere Apostoli, paribus meritis, parique dignitate suffulti. Cumque omnes æqualiter spiritali luce fulgerent, unum tamen principem ex illis voluit Christus, eumque dispensatione mirabili in dominam gentium Romam direxit, ut in præcipua Urbe vel prima primus et præcipuum dirigeret Petrum.» Collect. conc. Venet. Nic. Coleti, tom. V. col. 542; et ante ipsos Eusebius H. Ec. lib. II. cap. 14. loquens de Simonis magi præstigiis: «Conferentim, scribit, ipsis Claudii Augusti temporibus benigna et clementissima Dei providentia fortissimum et maximum inter Apostolos Petrum, et virtutis merito reliquorum omnium principem ac patronum, Romam adversus illam generis humani labem ac pestem perducit.» S. Ambrosius in Serm. contr. Auxentium, n. 15. refert quod cum Petrus a christianis rogaretur, ut paulisper persecutioni cederet: «Nocte muros egredi coepit, et videns sibi in porta Christiani occurrere, urbemque ingredi, ait: Domine, quo vadis? Respondit Christus: Venio (Romam) iterum crucifigi. intellexit ergo Petrus quod iterum Christus crucifigendus esset in servulo Itaque sponte remeavit.» Ed. Maur. tom. II. col. 867. Licet vero protestantes Veleus Petrus et Basnagius hæc historiam veluti fabulam traducant, acerrimi tamen critici eam teneant, quos inter Fogginus op. cit. exercit. 17. pag. 404. seqq. et Mazochius in Kalend. Neapol. pag. 889. Sane ejus meminit Hegesippus lib. III. apud edit. Maur. in loc. cit. atque ad hæc historiam alludere videtur Origenes tom. XXI. in Joan. edit. Huet. hom. II. pag. 290. illam referens ex Actis Pauli, quæ fortasse olim vulgata erant sub tit. Act. Petri et Pauli cujusmodi sunt quæ refert Combesius ex Biblioth. regia Parisiensi. Hoc item factum memorat s. Greg. M. in Ps. 4. Pœnit.

dis titulo. Residentia enim non ita uni affixa loco est, ut justis intercedentibus causis, non possit alio transferri, uti sæpe contingit, tot præsertim annis quibus rom. pontifices Avenione commorati sunt; atque in hypothesi quod Roma deleteretur, aut ea christiani et catholici nominis hostes potirentur, idem omnino fieret. Sedes vero prout Petri est, ac sedis titulus a nulla humana auctoritate immutari potest ad in aliam sedem titulumve transferri. Quamobrem fieri quidem potest, ut summus pontifex resideat Viennæ, Mediolani, Berolini aut Petropoli; nunquam vero potest fieri, ut simplex episcopus viennensis aut petropolitanus sit summus pontifex, ubicumque idcirco resideat, semper erit pontifex romanus, ut possit dici, ac vere sit in primatu Petri successor (1).

CAPUT III. De natura et juribus primatus rom. pontificis.

Petrus Tamburinius ejusque assectæ non esse permiscendum rom. pontificis primatum cum potestate episcopali contendunt, sed primatum istum ejusdem affirmant esse speciei ac jura metropolitana et patriarchica, addito tantum *jure* representandi universalem Ecclesiam, atque in toto orbe procurandi puritatem fidei, morum ac disciplinae vigorem, ita ut omnibus rom. pontifici, modo tamen hic agat Ecclesie nomine, parendum sit. Magni sane interest peculiari solertia hæc expendere quæstionem ex qua haud exigui momenti corollaria pendunt. Si enim primatus natura episcopalis sit, jam sponte sua consequitur tum romani pontificis potestatem spectari minime posse in Ecclesia catholica universa uti potestatem extraneam, prout passim liberiores nonnulli scriptores, quod superius vidimus, eam vocare consueverunt: tum ve istius primatus rom. pontificem superiorum esse œcumenicis conciliis quæ ipse propterea solus cogere potest, iisdem præesse, eaque confirmare; tum demum ex eo dimanare jura indiscriminatim omnia, quibus in Ecclesia universam rom. pontifex pollet. Jam vero talem esse primatum rom. pontificis naturam, ac talia propterea, quæ exinde consequuntur jura, insequentibus propositionibus ostendere aggredimur.

PROPOSITIO I. — Primatus auctoritas qua *jure* pollet rom. pontifex, auctoritas est episcopalis, quæ omnes complectitur Christifideles, etiam episcopos.

Auctoritas episcopalis consistit in immediata et (1) Hoc optime novit pontifex ille Avenione residens de quo loquitur Franc. Petrarcha in lib. Epistolarum sine titulo, ep. XV. in qua calamitatem urbis Romæ deplorat. Cum enim Pontifex Italis esset infensus, quidam ex ejus intimis familiaribus illi consuluit, ut papatum Romæ eriperet, et transferret Cathurcum in Vasconiam, ut hoc modo de Italis ulcisceretur. Quod consilium pontifex risu excepit, respondens: «Fecisti me; hactenus te nondum delirare cognoveram. An ignoras, inscie, hæc via quam statuisse subtiliter visus es tibi, et me, et qui mihi successerint, episcopos cathurcenses fieri... illum vero, qui Romæ præfuerit, papam fore? Sic italium nomen dum evertere putas, attollis, et in antiquam restituis dignitatem... De titulis non certemus; velimus nolumus enim, rerum ca. ut Roma erit.» Opp. Francisci Petrarchæ, edit. Basileæ, 1581. tom. II. pag. 727-728. Noverat nempe pontifex, neminem, qui non fuerit Petro in cathedra Romana successor, posse summum pontificatum obtinere, qui ejusmodi successioni inseparabiliter annexus est.